

Rada ERÚ

Energetický regulační úřad
Masarykovo nám. 5, 586 01 Jihlava

Č. j.: 17413-28/2021-ERU

V Jihlavě dne 26. července 2022

R o z h o d n u t í

O rozkladu společnosti **Kolibřík Energie a.s.**, se sídlem Folknářská 1246/21, 405 02 Děčín, IČ: 277 35 001 (dále též „odpůrce“), zastoupené Mgr. Markem Dolečkem, advokátem, se sídlem Ostrovní 30/126, 110 00 Praha 1, proti výroku I. rozhodnutí Energetického regulačního úřadu č. j. 17413-15/2021-ERU ze dne 17. března 2022 (sp. zn. OSS-17413/2021-ERU), kterým Energetický regulační úřad jakožto správní orgán věcně příslušný podle § 17 odst. 7 písm. e) bodu 1. zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, rozhodl o návrhu paní [REDAKCE], nar. [REDAKCE], bytem [REDAKCE], zastoupené na základě plné moci Ing. [REDAKCE], nar. [REDAKCE], bytem [REDAKCE] (dále jen „navrhovatelka“), tak, že odpůrce je povinen splnit povinnost ze smlouvy č. KE0024970 ze dne 19. ledna 2021 a smlouvy č. KE0025557 ze dne 23. února 2021, a to obnovit sdružené služby dodávky energií za dříve smluvených podmínek a cen, Rada Energetického regulačního úřadu (dále též „Rada“) jako nadřízený správní orgán Energetického regulačního úřadu podle § 17b odst. 10 písm. b) energetického zákona rozhodla v souladu s § 96 odst. 2 energetického zákona ve spojení s § 90 odst. 1 písm. c) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), po projednání v rozkladové komisi, ustavené podle § 152 odst. 3 správního řádu, takto:

Rozhodnutí Energetického regulačního úřadu č. j. 17413-15/2021-ERU ze dne 17. března 2022 (sp. zn. OSS-17413/2021-ERU) se ve výroku I. mění tak, že se nahrazuje následujícím zněním:

„Návrh paní [REDAKCE], nar. [REDAKCE], bytem [REDAKCE], aby bylo rozhodnuto o tom, že je jí společnost Kolibřík Energie a.s., se sídlem Folknářská 1246/21, 405 02 Děčín, IČ: 277 35 001, povinna splnit povinnost ze smlouvy o sdružených službách dodávky elektřiny, č. smlouvy KE0024970 ze dne 19. ledna 2021, a smlouvy o sdružených službách dodávky plynu, č. smlouvy KE0025557 ze dne 23. února 2021, a to obnovit sdružené služby dodávky energií za dříve smluvených podmínek a cen, se zamítá.“

Odůvodnění:

I. Správní řízení na prvním stupni

Dne 12. prosince 2021 obdržel Energetický regulační úřad návrh na zahájení sporného řízení podle § 17 odst. 7 písm. e) bodu 1. energetického zákona, který byl dále doplněn a upraven podáním ze dne 3. ledna 2022. Navrhovatelka v rámci popisu skutkových okolností uvedla, že s odpůrcem uzavřela dne 19. ledna 2021 smlouvu o dodávkách elektřiny č. KE0024970, na základě které jí byla dodávána elektřina do odběrného místa na adrese [REDAKCE], EAN: [REDAKCE], a dále dne 23. února 2021 smlouvu o dodávkách plynu č. KE0025557, na základě které jí byl dodáván plyn do odběrného místa na téže adrese, EIC: [REDAKCE]. Dne 16. října 2021 obdržela od odpůrce zprávu, že jí ke dni 19. října 2021 odpůrce ukončuje dodávku elektřiny i plynu a že navrhovatelka přechází do režimu dodavatele poslední instance (dále též „DPI“), přičemž důvodem pro tuto situaci je růst cen energií na světových burzách. Navrhovatelka s oprávněností tohoto postupu odpůrce nesouhlasí, a proto se domáhá vydání rozhodnutí o povinnosti obnovit dodávku elektřiny a plynu za dříve sjednaných podmínek a cen, a pokud tak neučiní, má jí odpůrce zaplatit sankci 200 Kč za každý měsíc, o který byla předčasně neoprávněna ukončena smlouva, tj. celkem 5 600 Kč za 14 měsíců, které měl podle smluv odpůrce dodávat ve vztahu k oběma komoditám (tj. do 31. prosince 2022). Povinnost k úhradě smluvní pokuty navrhovatelka odvodila od ustanovení všeobecných obchodních podmínek, které byly včleněny do smluv.

Odpůrce se k věci vyjádřil dne 4. února 2022. Uvedl, že ke dni 19. října 2021 pozbyl možnost elektřinu a plyn dodávat a tuto skutečnost v souladu se svými povinnostmi řádně oznámil všem svým zákazníkům a operátorovi trhu. Ke ztrátě možnosti dodávat elektřinu a plyn došlo v důsledku bezprecedentního vývoje na energetických trzích, který byl zcela neočekávaný a odpůrce jej nemohl ani ovlivnit. V této situaci došlo k zákonem předvídaným krokům spočívajícím mj. v pozastavení činnosti odpůrce v systému operátora trhu z důvodu pozbytí možnosti dodávat elektřinu a plyn a k přechodu všech dotčených zákazníků do režimu DPI podle § 12a energetického zákona. Odpůrce tak není od 19. října 2021 dodavatelem elektřiny ani plynu a nemá právní ani faktické možnosti tyto komodity dodávat. Dále podle názoru odpůrce Energetický regulační úřad není pravomocný o návrhu rozhodovat, neboť ve smyslu kompetenčních ustanovení nelze rozhodovat o sporech v situaci, kdy je zákazník převeden do režimu DPI; návrh je proto třeba odložit. Nastoupení DPI je skutečností způsobitou přivodit zánik závazku *ex lege* pro nemožnost plnění. Navrhovatelka ani neprokázala právní zájem na navrhovaném výroku, neboť dodávky komodit jsou jí zajištěny právě ze strany DPI. Konečně pokud by Energetický regulační úřad návrh vyhověl, uložil by odpůrci povinnost, kterou není odpůrce schopen fakticky ani právně splnit, takové rozhodnutí by proto bylo nicotné.

V rámci poskytnuté možnosti vyjádřit se k podkladům rozhodnutí odpůrce zrekapituloval svou argumentaci. Navrhovatelka uvedla, že odpůrce při uzavírání smluv má zajištěn dostatečný objem elektřiny a plynu, aby dostal svým závazkům ve vztahu k zákazníkům. Jednání odpůrce bylo čistě účelové, odpůrce má právní i faktické možnosti, jak závazek plnit. Navrhovatelka dále vysvětlila svůj právní zájem na vydaném rozhodnutí.

II. Napadené rozhodnutí

Rozhodnutím Energetického regulačního úřadu č. j. 17413-15/2021-ERU ze dne 17. března 2022 bylo výrokem I. rozhodnuto o povinnosti odpůrce splnit povinnost ze smlouvy o dodávce elektřiny a smlouvy o dodávce plynu, a to obnovit sdružené služby dodávek energií za dříve smluvených cen a podmínek, a dále byl výrokem II. zamítnut návrh, aby odpůrce byl povinen zaplatit navrhovatelce sankci 200 Kč za každý měsíc, o který byly předčasně a protiprávně ukončeny smlouvy, tj. celkem 5 600 Kč.

Správní orgán nejprve konstatoval svou pravomoc k rozhodnutí sporu, jak byl navrhovatelkou vymezen. Především uvedl, že skutečnost, že fakticky již odpůrce není dodavatelem elektřiny a plynu, nevyklučuje projednání sporu v rámci § 17 odst. 7 písm. e) bodu 1. energetického zákona, naopak fakt, že dodavatel existenci právního vztahu se zákazníkem rozporuje a neplní sjednané povinnosti dodávky elektřiny a plynu, je základním důvodem existence pravomoci Energetického regulačního úřadu takovou spornou záležitostí mezi spotřebitelem a držitelem licence v řízení projednat a rozhodnout. Odpůrce se vůči pravomoci Energetického regulačního úřadu vymezuje z důvodů, které mohou mít vliv na posouzení věci, nikoli na vyloučení pravomoci Energetického regulačního úřadu.

Co se týče věcného posouzení, správní orgán dospěl k závěru, že zánik závazku pro nemožnost plnění podle § 2006 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), nenastal, neboť plnění není nemožné, lze-li dluh splnit za ztížených podmínek, s většími náklady, s pomocí jiné osoby nebo až po určené době. Byl to sám odpůrce, kdo inicioval postup před operátorem trhu z důvodů na své straně. Splnění závazku mohl zajistit s vyššími náklady. Neočekávaný vývoj cen elektřiny a plynu na energetické burze sice nemohl ovlivnit, ale v tomto ohledu se jedná o jeho podnikatelské riziko, plnění tedy není pouze pro ekonomické důvody nemožné. Není možné, aby podnikatel v případě nesnázi a v případě nerentability přenesl plně riziko podnikání na spotřebitele.

Zánik závazku nevyplývá ani z § 12a odst. 8 energetického zákona, neboť toto ustanovení upravuje pouze faktické ukončení dodávky elektřiny a plynu původním dodavatelem ve střetu se zahájením dodávky elektřiny a plynu s DPI, nikoli právní osud závazku. Opačný výklad tohoto ustanovení by znamenal, že by současně obecně zanikla odpovědnost původního dodavatele za porušení smlouvy a zásadní narušení příslušných nároků zákazníka odvozených z porušení sjednaných povinností na straně dodavatele. Faktické ukončení dodávky přitom způsobil svým jednáním pouze odpůrce, který operátora trhu informoval o tom, že pozbyl možnosti dodávat elektřinu a plyn. Právní vztahy založené oběma smlouvami tak mezi navrhovatelkou a odpůrcem trvají, a proto smluvní strany musí dodržovat povinnosti z nich vyplývající. Je odpovědností odpůrce, aby závazky ukončil jiným způsobem, např. dohodou, případně aby snášel odpovědnost za jejich nedodržení.

Ohledně nárokované úhrady smluvní pokuty odpůrcem správní orgán uvedl, že ujednání obsažené v čl. 9.6. všeobecných obchodních podmínek, na které se navrhovatelka odkazuje, nestanovuje povinnost dodavatele k úhradě pokuty dodavatele, nýbrž pouze zákazníka. Ujednání o smluvní sankci, která by příslušela zákazníkovi, nebylo identifikováno, a skutečnost, že navrhovatelka je jako spotřebitelka smluvní stranou slabší, není důvodem pro jiný výklad předmětného smluvního ujednání. V této části návrhu tak byl návrh zamítnut.

III. Rozklad odpůrce a řízení o rozkladu

Proti výroku I. rozhodnutí Energetického regulačního úřadu č. j. 17413-15/2021-ERU ze dne 17. března 2022, které bylo odpůrci doručeno dne 17. března 2021, podal odpůrce dne 31. března 2022 rozklad.

Podle odpůrce je Energetický regulační úřad nepřislušný spor rozhodovat, pravomoc rozhodovat v rámci spotřebitelských sporů není neomezená, ale je limitována postupem podle § 12a energetického zákona. Situace, kdy dodavatel pozbyde možnosti dodávat, je mimořádnou situací, která je řešena institutem DPI, čímž je současně vyloučena aplikace ustanovení o mimosoudním řešení spotřebitelských sporů.

Správní orgán nevypořádal otázku, zda má navrhovatelka naléhavý právní zájem na rozhodnutí, když podle odpůrce má zajištěny dodávky elektřiny a plynu od DPI. Nesprávně byla posouzena také otázka zániku závazku. Nastoupení do režimu DPI je skutečností způsobilou přivodit zánik závazku *ex lege*. Správní orgán opomněl vzít do úvahy zásadu přiměřenosti, v jejímž smyslu sice nezaniká dluh, který je možno splnit i s většími náklady, avšak dluh, který lze splnit pouze s extrémně vysokými náklady (a po dlužníku tak nelze plnění spravedlivě požadovat), zaniká. Vývoj cen energií je podle odpůrce notorií, proto je mu nesprávně kladeno za vinu, že tuto skutečnost neprokázal.

V napadeném rozhodnutí správní orgán konstatuje, že odpůrce není objektivně schopen plnit závazky dodávky elektřiny a plynu. Rozhodnutím však nelze ukládat nemožné plnění. Napadené rozhodnutí je také vnitřně rozporné, neboť správní orgán na jednu stranu konstatuje, že odpůrce není schopen plnit z důvodů na vlastní straně, a zároveň, že odpůrce nemohl neočekávaný vývoj cen elektřiny a plynu na energetické burze ovlivnit, důsledkům nemohl předejít a ani je překonat. Podle názoru odpůrce tím tak ale správní orgán konstatoval, že k ukončení dodávek došlo v důsledku vyšší moci.

Odpůrce s ohledem na uvedené proto navrhl, aby Rada napadené rozhodnutí zrušila.

Dne 6. června 2022 odpůrce v rámci řízení o rozkladu učinil podání, kterým navrhl zastavení řízení pro ztrátu pravomoci spor rozhodovat podle § 17 odst. 7 písm. e) bodu 1. energetického zákona, a to z důvodu, že odpůrci byla rozhodnutím Energetického regulačního úřadu zrušena licence na obchod s elektřinou a plynem.

Přípisem ze dne 4. července 2022 byla oběma stranám poskytnuta možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí, když odvolací orgán upozornil na odlišný právní náhled na věc oproti napadenému rozhodnutí, a to ohledně otázky zániku právních vztahů *ex lege* zahájením dodávek elektřiny a plynu navrhovatelce v režimu dodavatele poslední instance, přičemž závěr o nemožnosti vyhovět navrhovatelce v jejím návrhu je ještě více posílen skutečností, že odpůrci byly zrušeny předmětné licence.

Dne 14. července 2022 se k věci vyjádřila navrhovatelka, která považuje zrušení licencí odpůrce na obchod s elektřinou a plynem za účelové jednání odpůrce, přičemž rozporuje legitimitu rozhodnutí o zrušení licencí odpůrci, a nadále trvá na tom, že smluvní vztah mezi ní a odpůrcem nezanikl *ex lege*. Podle navrhovatelky nemohlo dojít ke zrušení licencí, neboť by o tom musela být ze strany odpůrce nejprve informována, když energetický zákon požaduje, aby odpůrce se zamýšleným ukončením činnosti seznámil všechny dotčené účastníky trhu. Navrhovatelka dále vyslovila nesouhlas s názorem odpůrce, že došlo ke ztrátě pravomoci

Energetického regulačního úřadu rozhodovat předmětný spor. Podle navrhovatelky jsou skutečnosti zrušení licencí rovněž nepřipustnou novotou, k níž nemá odvolací orgán přihlížet. Navrhovatelka nesouhlasila s možnou změnou napadeného rozhodnutí, protože by jí tím vznikla v rozporu s § 152 odst. 6 správního řádu újma, a namítala rovněž průtahy v řízení. Pokud by přesto Rada rozhodla o tom, že plnění nezanklých smluv není možné pro zrušení licencí, požaduje navrhovatelka rozhodnout o náhradě škody ve výši 35 000 Kč.

S ohledem na uvedené navrhovatelka navrhla, aby Rada k nové skutečnosti nepřihlížela a aby rozklad odpůrce zamítla jako bezdůvodný. Z opatrnosti pak navrhla pro případ, že by Rada rozklad připustila, aby bylo konstatováno porušení smluvních povinností odpůrcem a odpůrci byla uložena povinnost náhrady škody ve výši 35 000 Kč. Konečně navrhovatelka uvedla, že je prokázané, že jí vznikla škoda.

Téhož dne se k věci vyjádřil i odpůrce, který odkázal na svá předchozí vyjádření, a navrhl zrušit napadené rozhodnutí a správní řízení z důvodu věcné nepřislušnosti správního orgánu k rozhodování zastavit.

IV. Rozhodnutí o rozkladu

Rozklad odpůrce byl podán včas a splňoval předepsané náležitosti. Na základě podaného rozkladu Rada po jeho projednání v rozkladové komisi zřízené podle § 152 odst. 3 správního řádu a s přihlédnutím k návrhu rozkladové komise rozhodla tak, jak je uvedeno ve výrokové části tohoto rozhodnutí, a to z následujících důvodů.

Podle § 89 odst. 2 věty první správního řádu přezkoumává odvolací správní orgán soulad napadeného rozhodnutí a řízení, které vydání rozhodnutí předcházelo, s právními předpisy. Podle § 141 odst. 9 správního řádu ve sporném řízení odvolací správní orgán přezkoumává napadené rozhodnutí jen v rozsahu námitek uvedených v odvolání.

Po přezkoumání napadeného rozhodnutí ve smyslu podaného rozkladu Rada dospěla k závěru, že napadené rozhodnutí bylo vydáno v rozporu s právními předpisy, neboť prvostupňový orgán založil své rozhodnutí na nesprávném posouzení věci, když konkrétně nesprávně posoudil otázku zániku závazku založeného předmětnými smlouvami.

V prvé řadě je nicméně třeba se zabývat odpůrcovou námitkou neexistence pravomoci Energetického regulačního úřadu rozhodovat předmětný spor ohledně splnění povinnosti dodávat elektřinu a plyn podle uzavřených smluv na základě § 17 odst. 7 písm. e) bodu 1. energetického zákona. Podle odkazovaného ustanovení platí, že Energetický regulační úřad na návrh spotřebitele odebírajícího elektřinu, plyn nebo tepelnou energii pro spotřebu v domácnosti nebo zákazníka, který je fyzickou osobou podnikající, rozhoduje spory mezi zákazníkem a držitelem licence o splnění povinností ze smluv, jejichž předmětem je dodávka nebo distribuce elektřiny, plynu nebo tepelné energie.

Odpůrce existenci této pravomoci zpochybňoval již v průběhu řízení, když podle jeho názoru není možné rozhodovat v rámci řízení podle § 17 odst. 7 písm. e) bodu 1. energetického zákona v situaci, kdy byl iniciován postup podle § 12a energetického zákona, tj. vůči navrhovatelce byly zahájeny dodávky elektřiny a plynu v režimu DPI. Rada však v tomto směru považuje odůvodnění k této otázce obsažené v napadeném rozhodnutí za vyčerpávající a srozumitelné, když prvostupňový orgán správně vysvětlil, že mezi jednotlivými ustanoveními

není vztah speciality a že otázky nastolené odpůrcem jsou podstatné pouze pro věcné posouzení návrhu. Odpůrci lze v tomto směru připomenout, že pro posouzení kompetence je rozhodující to, co je tvrzeno a co je požadováno, nikoli to, co má být předmětem dokazování. Souhrnně tuto podstatu zjišťování kompetence vyjádřil zvláštní senát zřízený dle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, v platném znění (dále jen „zvláštní senát“), v usnesení sp. zn. Konf 21/2012 ze dne 27. března 2013: „(...) *pravomoc musí být určena na základě obsahu podané žaloby, tj. na základě žalobních tvrzení a žalobního petitu.*“

Pokud tedy navrhovatelka tvrdí, že jí na základě uzavřené smlouvy má odpůrce plnit, spadá posouzení tohoto požadavku formulovaného v návrhu do kompetence podle § 17 odst. 7 písm. e) bodu 1. energetického zákona, ať už je mu možno vyhovět či nikoli. Pakliže odpůrce tvrdí, že navrhovatelce není možno vyhovět ohledně obnovení dodávek elektřiny a plynu pro nastoupení režimu DPI, pak se má řešení této otázky projevit v rámci meritorního posouzení, sama tvrzená nemožnost vyhovět návrhu však jen stěží může být chápána jako důvod pro nedostatek kompetence spor projednat a rozhodnout.

Odpůrce konečně uvádí, že pokud nebude kompetence v těchto případech vyloučena, pak se na Energetický regulační úřad mohou obracet statisíce zákazníků, což by vedlo k ochromení úřadu. K tomu nezbývá než podotknout, že argumentace potenciálním počtem nápadů rozhodně jako výkladové hledisko neobstojí, je naprosto nepřijatelné, aby se kompetence vykládaly měřítkem vhodného pracovního zatížení správního orgánu. Takovou interpretaci ze strany odpůrce pak nelze označit za výklad spočívající v posouzení účelu právní úpravy (teologický výklad), ale za výklad toliko účelový.

Mnohem významnější je však námitka uplatněná v rámci rozkladového řízení, která navazovala na skutečnost, že odpůrci po vydání nepravomocného meritorního rozhodnutí byla rozhodnutím Energetického regulačního úřadu č. j. 08606-5/2022-ERU ze dne 26. dubna 2022 zrušena licence s předmětem podnikání obchod s elektřinou a rozhodnutím č. j. 08607-5/2022-ERU z téhož dne licence s předmětem podnikání obchod s plynem. V tomto směru je tak stěžejní posoudit, zda v důsledku prokazatelné změny popsanych okolností došlo k zániku kompetence Energetického regulačního úřadu věc projednat podle § 17 odst. 7 písm. e) bodu 1. energetického zákona. Podle názoru Rady však kompetence rozhodnout o předmětu sporu ve sporném řízení zůstala Energetickému regulačnímu úřadu zachována.

Rada nikterak nezpochybuje, že kompetence správních orgánů je třeba vykládat restriktivně, neboť jsou to především soudy, které jsou povolány rozhodovat ve věcech soukromoprávních sporů. Svěření těchto kompetencí správním orgánům je toliko výjimkou z pravidla. Zároveň je však třeba doplnit, že meze restriktivního výkladu byly judikaturou zvláštního senátu významně posunuty, když se při výkladu kompetencí zvláštní senát opakovaně řídil spíše kritériem vhodnosti – konkrétně vykládal kompetenční ustanovení podle § 52 zákona č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění účinném do 31. prosince 2022, s důrazem na věcný základ sporu a i s poukazem na nezbytnost zabránit nežádoucímu *foru shopping*, tj. výběru místa, kde bude spor řešen. Tak tomu bylo např. v usnesení zvláštního senátu sp. zn. Konf 45/2017-19 ze dne 15. ledna 2019. V těchto intencích i v posuzovaném případě je možno teoreticky uvažovat o tom, že zrušení licence na žádost jejího držitele by mohlo být vedeno záměrem ovlivnit místo fora - zákazník by se mohl se svým požadavkem obrátit pouze na soud prostřednictvím podané

žaloby, což však vůči zákazníkovi může být odrazující, neboť na rozdíl od sporného řízení vedeného před Energetickým regulačním úřadem je soudní řízení zatíženo soudním poplatkem. Při aktuální judikatuře zvláštního senátu se tudíž konstatování kompetence tento spor projednat a rozhodnout bez dalšího nejeví jako rozporné s restriktivním výkladem.

Kromě tohoto pohledu je však podstatné poukázat na samotnou systematiku předmětného ustanovení § 17 odst. 7 písm. e) energetického zákona, které zvláště odděluje „návěti“ („na návrh spotřebitele odebírajícího elektřinu, plyn nebo tepelnou energii pro spotřebu v domácnosti nebo zákazníka, který je fyzickou osobou podnikající, rozhoduje“), na něž navazuje další věcné vymezení kompetencí ve vztahu k dvěma okruhům sporů („1. spory mezi zákazníkem a držitelem licence o splnění povinností ze smluv, jejichž předmětem je dodávka nebo distribuce elektřiny, plynu nebo tepelné energie, 2. o určení, zda právní vztah mezi zákazníkem a držitelem licence, jehož předmětem je dodávka nebo distribuce elektřiny, plynu nebo tepelné energie, vznikl, trvá nebo zanikl, a kdy se tak stalo“). Z této systematiky ustanovení vyplývá, že kompetence je z pohledu osobní charakteristiky účastníka řízení vztahena pouze vůči navrhovateli, kterým musí být spotřebitel odebírající komoditu pro spotřebu v domácnosti nebo zákazník, který je fyzickou osobou podnikající. Tím je založen jednoznačný požadavek na určitou osobní charakteristiku jednoho z účastníků řízení, který v případě jeho nesplnění jednoznačně povede k odložení podání podle § 43 správního řádu. Požadavek na osobní charakteristiku odpůrce jako druhého účastníka řízení tímto způsobem stanoven není.

Body 1. a 2. tohoto ustanovení následně dále vymezují věcnou charakteristiku sporů, a to tak, že toto věcné vymezení je navázáno na spory ze závazkových vztahů s určitým předmětem, které mezi sebou uzavírají zákazníci a držitelé licence. V případě bodu 2. je význam tohoto osobnostního vymezení podstatně jednoznačnější, neboť má-li správní orgán rozhodovat o určení, zda právní vztah mezi zákazníkem a držitelem licence vznikl, trvá či zanikl, z ničeho se nepodává, že by v době podání návrhu či v době, kdy je o něm rozhodováno, musel být odpůrce držitelem licence. Smyslem takovéto kompetence je autoritativní deklarování určité právní skutečnosti, jehož určení se navrhovatel (toliko zákazník) může domáhat, přičemž osobní charakteristika obou smluvních stran je podstatná pouze ve vztahu k době vzniku tohoto závazku (třebas i sporného vzniku závazku).

V případě bodu 1. je výklad komplikovanější, neboť ze znění tohoto ustanovení není bez dalšího zřejmé, k jakému okamžiku musí být toto osobní vymezení splněno, zda k okamžiku zahájení řízení, či zda postačuje, že spor vznikl ze závazku, který osoby s touto charakteristikou uzavřely. Rada je přesvědčena, že není důvod pro kompetenci podle bodu 1. činit jiné závěry, nežli u bodu 2., a to nejen z pohledu systematiky předmětného ustanovení, ale též z pohledu relevantní judikatury.

Za zásadní je v návaznosti na uvedené třeba označit usnesení zvláštního senátu sp. zn. Konf 38/2009 ze dne 14. září 2009, který se zabýval výkladem kompetenčního ustanovení obsaženého v zákoně č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění účinném do 30. června 2010, kdy konkrétně podle § 129 odst. 1 tohoto zákona platilo, že „Úřad rozhoduje spory mezi osobou vykonávající komunikační činnost (§ 7) na straně jedné, a účastníkem, popřípadě uživatelem na straně druhé, na základě návrhu kterékoli ze stran

sporu, pokud se spor týká povinnosti uložených tímto zákonem nebo na jeho základě“. V posuzované věci ještě před zahájením sporného řízení došlo k postoupení pohledávky z osoby vykonávající komunikační činnost na inkasní společnost, bylo proto otázkou, zda o sporu mezi osobami, které nesplňují určitou osobní charakteristiku stanovenou zákonem, je příslušný rozhodovat Český telekomunikační úřad. Zvláštní senát dospěl k jednoznačnému závěru, že: *„Text § 129 odst. 1 zákona (...) ve slovech: ‚Úřad rozhoduje spory mezi osobou vykonávající komunikační činnost (§ 7) na straně jedné, a účastníkem ...‘ je třeba vyložit tak, že tu zákon myslí na ‚spory vzniklé mezi‘, nikoli ‚spory existující mezi‘. Pro určení věcné příslušnosti správního úřadu k rozhodnutí sporu není proto určující, že pohledávka telefonního operátora za telefonním účastníkem byla po svém vzniku postoupena třetí osobě, která telekomunikační činnost nevykonává. I spor z pohledávky takto postoupené je proto věcně příslušný rozhodnout správní orgán, tedy Český telekomunikační úřad.“* V odůvodnění tohoto rozhodnutí zvláštní senát dovozoval, že úmyslem zákonodárce bylo podmínit rozhodovací činnost Českého telekomunikačního úřadu tím, že půjde o spor věcně, nikoli osobně vymezený.

Rada je přesvědčena, že závěry citovaného usnesení jsou plně použitelné i při posuzování kompetence v této věci. Obě kompetenční ustanovení jsou formulována velmi podobně, srov. *„rozhoduje spory mezi osobou vykonávající komunikační činnost ... a účastníkem ...“* a *„rozhoduje spory mezi zákazníkem a držitelem licence...“*. Zvláštní senát podpořil své závěry eurokonformním výkladem kompetenčního ustanovení ve světle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/21/ES ze dne 7. března 2002, o společném předpisovém rámci pro sítě a služby elektronických komunikací, která ukládá vnitrostátní regulačním orgánům členských států, aby zajistily dostupné a nenákladné postupy pro řešení sporů. Podobné požadavky lze vyvodit i ze směrnice č. 2009/72/ES, o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou, a směrnice č. 2009/73/ES, o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem, na jejichž základě byla kompetence k rozhodování tzv. zákaznických sporů do energetického zákona zakotvena.

Zároveň Rada považuje za podstatné zdůraznit, že v posuzovaném případě je řešena otázka možné ztráty kompetence až v průběhu zahájeného sporného řízení. Za významnou okolnost v tomto směru považuje Rada i riziko potenciálních opětovných změn v pravomoci, tj. k přechodům pravomoci ze správního orgánu na soud a zpět, obecně i v případě ztráty licence nemusí jít o stav definitivní, není vyloučeno, že o ni původní držitel po jejím zrušení znovu požádá a bude mu rozhodnutím udělena.

Dále v tomto případě, kdy ke změně okolností došlo až v průběhu řízení (na jeho počátku byly podmínky kompetence nepochybně splněny), lze učiněné závěry podpořit i zásadou *perpetuatio fori*, která je zakotvena v § 11 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), kdy konkrétně platí, že pro určení věcné a místní příslušnosti jsou až do skončení řízení rozhodné okolnosti, které tu jsou v době jeho zahájení. Tato zásada by měla být obdobně aplikována i v posuzovaném případě, neboť změny v okolnostech by neměly způsobovat změnu fora. Pokud jde o § 103 občanského soudního řádu, podle kterého kdykoli za řízení přihlíží soud k tomu, zda jsou splněny podmínky, za nichž může rozhodnout ve věci samé (podmínky řízení), tak pravomoc či věcná příslušnost jsou podmínkami neodstranitelnými, nicméně jak vyplynulo z výše uvedeného, v případě věcné příslušnosti se zkoumá naplnění této podmínky k zahájení řízení, další změny v okolnostech jsou nerozhodné. Podobně je podle názoru Rady třeba vnímat

i otázku pravomoci, byť s doplněním, že zánik pravomoci či věcné příslušnosti v průběhu řízení možný je, nicméně týká se situace, kdy se změní právní úprava stanovující věcnou příslušnost či pravomoc, aniž by však zároveň obsahovala přechodné ustanovení, které svěřuje dokončit již započatá řízení orgánu doposud pravomocnému a věcně příslušnému. Ostatně k této problematice se zvláštní senát vyjadřoval v usnesení sp. zn. Konf 104/2008 ze dne 17. června 2009, kterým rozhodoval kompetenční spor mezi soudy v občanském soudním řízení a ve správním soudnictví.

Jakkoli je zřejmé, že v rámci posuzování této věci se podstatným stává samotný fakt zrušení licence a s tím spojená otázka (ne)možnosti dodávat elektřinu a plyn navrhovatelce, považuje Rada tuto okolnost za potenciálně relevantní z pohledu věcného posouzení, nikoli pro otázku konstatování kompetence. Ostatně lze poukázat i na typově jiné druhy sporů o splnění povinnosti ze smlouvy, např. o úhradu přeplatku, kdy je zjevně absurdní, aby samotná ztráta licence vedla k tomu, že navrhovatel se svým požadavkem bude odkázán na soud, byť subjekt v postavení odpůrce nadále disponuje právní subjektivitou a je mu schopen požadovanou finanční částku uhradit. Rada proto shrnuje, že v daném případě nemohlo dojít ke ztrátě kompetence, v pravomoci Energetického regulačního úřadu je věc projednat a meritorně o ní rozhodnout. V dalším se proto Rada bude zabývat již pouze věcným posouzením tohoto sporu.

Podstatou sporu mezi účastníky řízení je, zda smluvní vztahy zanikly či nikoli, neboť v případě zániku těchto závazkových vztahů není možné deklarovat povinnost odpůrce podle těchto smluv navrhovatelce dodávat elektřinu a plyn. V napadeném rozhodnutí prvostupňový orgán dospěl závěru, že závazek nezankl z titulu následné nemožnosti plnění, neboť se jedná o tzv. ekonomickou nemožnost plnění, dluh je možné splnit za ztížených podmínek a s většími náklady (§ 2006 odst. 1 občanského zákoníku). Ustanovení § 12a odst. 8 energetického zákona, ve znění účinném do 26. června 2022, upravuje pouze faktické ukončení dodávky elektřiny a plynu původním dodavatelem, nikoli právní osud závazku. Tyto závěry ovšem Rada nepovažuje za správné, a to z následujících důvodů.

Institut dodavatele poslední instance má v dikci zákona představovat určité řešení mimořádných situací, přičemž zákon striktně vymezuje předpoklady tohoto postupu. Ve smyslu § 12a odst. 2 energetického zákona, ve znění účinném do 26. června 2022, jsou těmito situacemi pozbytí oprávnění (především zánik či zrušení licence k podnikání), nesplnění finančních podmínek zúčtování odchylek, nezajištění související služby v elektroenergetice či plynárenství.

Pokud je některý z těchto předpokladů splněn, pak režim DPI nastupuje automaticky, přičemž je nepodstatné, z jakých důvodů tato situace nastala. Dodavatel elektřiny nebo plynu je povinen neprodleně informovat operátora trhu o tom, že nastala situace odůvodňující nastoupení režimu DPI, operátor trhu by měl existenci těchto podmínek posoudit a podle toho dále jednat. Pokud jsou naplněny důvody pro postup podle § 12a energetického zákona, je iniciován proces, který má vést k zajištění dodávek elektřiny a plynu zákazníkovi, a to po přechodnou dobu, v níž si má zákazník být schopen zajistit nového dodavatele. Pro oblast elektroenergetiky jsou podrobnosti k postupu obsaženy ve vyhlášce č. 408/2015 Sb., o Pravidlech trhu s elektřinou, ve znění pozdějších předpisů (§ 58 a násl.), pro oblast

plynárenství ve vyhlášce č. 349/2015 Sb., o Pravidlech trhu s plynem, ve znění pozdějších předpisů (§ 116 a násl.).

Z § 12a odst. 2 energetického zákona, ve znění účinném do 26. června 2022, vyplývá, že povinnost dodávek vzniká dnem, kdy operátor trhu oznámí dodavateli poslední instance registrační číslo odběrného místa a předávacích míst dotčeného zákazníka, v němž nikdo neodpovídá za odchylku a následně v souladu s tím podle odstavce 8 okamžikem zahájení dodávky elektřiny nebo plynu dodavatelem poslední instance jsou ukončeny dodávky elektřiny nebo plynu původním dodavatelem zákazníkovi. Byť prvostupňový orgán uvádí, že tím je řešena pouze otázka dodávek samotných, přes absenci explicitní úpravy však s ohledem na smysl a účel zákona nelze předmětná ustanovení vykládat takto úzce. Tím, že je odpůrci znemožněna v elektroenergetice v informačním systému operátora trhu registrace údajů o dvoustranných obchodech na dodávku elektřiny a účast na operátorem trhu organizovaných trzích s elektřinou, a v oblasti plynárenství operátor trhu pozastaví možnost nominovat, přenášet a přebírat odpovědnost za odchylku a účastnit se vnitrodenního trhu, dodavatel bez dalšího přestává být schopen dodávat tyto komodity. Navíc jak bylo výše uvedeno, u odběrných míst stávajících zákazníků dojde automaticky k provedení změny dodavatele na dodavatele poslední instance (nedojde-li ke změně na třetího dodavatele), tj. do stávajících odběrných míst dodavatel již nemůže dodávku uskutečňovat a odpovědnost za odchylku přebírá dodavatel poslední instance.

Kromě toho právní úprava nepočítá s tím, že po uplynutí doby, po kterou může být dodávka zajišťována z titulu DPI, budou dodávky pokračovat na základě smlouvy uzavřené s původním dodavatelem; naopak, tato přechodná doba má bezpochyby zákazníkovi poskytnout časový prostor, v němž si zajistí nového smluvního dodavatele. Ostatně z uvedených důvodů je operátor trhu povinen zákazníky upozornit na skutečnost, že dodávka elektřiny může trvat nejdéle šest měsíců.

Podle názoru Rady zakotvoval energetický zákon v § 12a odst. 8, ve znění účinném do 26. června 2022, specifickou právní úpravu zániku závazku *ex lege*, která je automaticky podřaditelná pod následnou nemožnost plnění podle § 2006 občanského zákoníku, neboť institut DPI předpokládá řešení určitých závažných situací, přičemž na to navazující administrativní postup ze strany operátora trhu vede ke ztrátě možnosti reálně dodávat komoditu. Právní úprava zřetelně vychází z toho, že i s ohledem na specifika fungování energetického trhu se jedná o situace natolik závažné, že je velmi nepravděpodobné, že dodavatel bude schopen své závazky zase plnit, resp. že důvody, které vedly k nástupu režimu DPI budou odstraněny. To, že existuje určitá teoretická možnost, že původní dodavatel bude schopen obchodovat s elektřinou či plynem, na závěru o nemožnosti plnění nic nemění, srov. k tomu komentářovou literaturu: „*Je-li tedy překážka zabraňující splnění takové povahy, že dle veškerých dostupných informací nelze usuzovat na její jen přechodný charakter a nelze realisticky očekávat, že by v dohledné (dle okolností případu) době pominula, musí být posouzena jako trvalá, a tedy znemožňující plnění vůbec. ... Pro závěr, zda lze plnění uskutečnit až po sjednaném čase, jsou rozhodné pouze okolnosti, které zde existují v době vzniku překážky plnění. Pokud tak později dojde k překvapivému odstranění překážky, která ale byla oprávněně považována za neodstranitelnou, nemá to právní význam.*“ (Šilhán, J., In: Občanský zákoník V. Závazkové práv. Obecná část (§ 1721 – 2054), Praha : C. H. Beck, s. 1219-1230).

Tyto závěry jsou navíc zvýrazněny skutečností, že odpůrci byly zrušeny licence s předmětem podnikání obchod s elektřinou a obchod s plynem, v takovém případě by další výkon činnosti spojený s obchodováním s elektřinou či plynem znamenal neoprávněné podnikání (srov. § 3 odst. 3 energetického zákona). Rada však zánik závazkového vztahu pro nemožnost splnění vztahuje již k samotnému nastoupení režimu DPI, neboť ostatní důvody pro nastoupení režimu DPI jsou vůči zániku oprávnění konstruovány jako rovnocenné, když ostatně ostatní zmíněné důvody vedou obecně právě ke zrušení licence.

Kromě toho není od věci zmínit, že s novelou účinnou od 27. června 2022 byla do energetického zákona vtělena nová ustanovení ohledně právní úpravy režimu DPI, přičemž podle § 12c odst. 5 energetického zákona, v nyní účinném znění, platí: *„Okamžikem zahájení dodávky elektřiny nebo plynu, nebo odběru elektřiny dodavatelem poslední instance dochází k zániku závazků založených smlouvami sjednanými mezi zákazníkem nebo výrobcem a původním dodavatelem nebo obchodníkem, jejichž předmětem byla dodávka elektřiny nebo plynu. Tím nejsou dotčena práva a povinnosti plynoucí z plnění nebo porušení z tohoto závazku.“* Rada je přesvědčena, že tímto způsobem došlo pouze ke zpřesnění právní úpravy, což ostatně podporuje i důvodová zpráva k zákonu č. 176/2022 Sb., která k novému ustanovení § 12c uvádí: *„Odstavec 5 obsahuje zpřesnění již dnes existující úpravy o zániku povinnosti dodávat energii při přechodu ze smluvního vztahu se stávajícím dodavatelem do režimu dodavatele poslední instance.“*

Podle § 12a odst. 8 energetického zákona, ve znění účinném do 26. června 2022, okamžikem zahájení dodávky elektřiny nebo plynu dodavatelem poslední instance jsou ukončeny dodávky elektřiny nebo plynu původním dodavatelem zákazníkovi. Jakkoliv ze závazkového vztahu mezi obchodníkem a zákazníkem nepochybně zůstávají nevypořádané závazky, a další závazky mohou vzniknout z jeho neplnění (např. náhrada škody za porušení smluvního závazku), zákon výslovně říká, že povinnost dodávky elektrické energie či plynu jakožto esenciální součást závazku ze smlouvy o dodávkách či sdružených službách dodávky, zaniká. Jiným způsobem totiž nelze vykládat slova „dodávky... jsou ukončeny“ v kontextu výše uvedených důsledků právní úpravy, kdy odběrná místa zákazníků jsou automaticky převedena jinému dodavateli a stávající dodavatel má znemožněno obchodovat na trhu a dodávku zajistit.

Ostatně rozhodnutí prvostupňového správního orgánu vyvolává otázky, jakým způsobem by měl odpůrce závazek plnit, když byla provedena automaticky změna dodavatele a on do odběrného místa fakticky dodávku zajistit nemůže. Výrok napadeného rozhodnutí by tak mohl mít důsledky pouze v teoretické rovině, fakticky by k uskutečňování dodávky odpůrcem dojít nemohlo a lze si proto klást otázku, jaký význam by takové rozhodnutí, které nikdy v praxi není vykonatelné, mělo. Rozhodně nemůže být základem nároku na náhradu škody porušením smluvní povinnosti, protože se jedná o rozhodnutí s výrokem na plnění odlišného nároku, než je náhrada škody.

Z nemožnosti vykonat napadené rozhodnutí pak plyne i zpochybnění závěru prvostupňového správního orgánu, že zánik závazků pro následnou nemožnost plnění z ekonomických důvodů na straně dlužníka výslovně vylučuje § 2006 odst. 1 občanského zákoníku, když plnění není nemožné, lze-li dluh splnit za ztížených podmínek a s většími náklady. Tato úvaha by mohla platit za situace, dokud nedojde k nastoupení právního režimu

dodávky poslední instance, ale v okamžiku, kdy jsou odběrná místa přiřazena dodavateli poslední instance, závazek fakticky plnit nelze, přičemž nejde vůbec o otázku nákladů, ale otázku organizování trhu a změny dodavatele, resp. její nemožnosti.

Rada se tedy v tomto směru ztotožnila s právním hodnocením odpůrce ohledně zániku závazku, přičemž také odpůrci musí přisvědčit i v jeho námitce ohledně určité vnitřní rozpornosti závěrů obsažených v napadeném rozhodnutí. Na jednu stranu správní orgán rozvedl svou úvahu o tom, že následná nemožnost plnění z ekonomických důvodů nezpůsobuje nemožnost plnění (str. 9), a tedy zánik závazku, na druhou stranu však na jiných místech odůvodnění konstatuje, že odpůrce pozbyl možnost dodávat elektřinu a plyn (str. 11). V závěru napadeného rozhodnutí prvostupňový orgán shrnuje, že právní vztah mezi stranami smlouvy stále trvá, odpůrce je proto povinen formálně plnit své závazky dodávky elektřiny a plynu. Takový závěr o *formální* povinnosti plnit své závazky je však zcela nesrozumitelný, správní orgán nevysvětluje, jak je možné formálně dodávat elektřinu a plyn, což bylo výrokem odpůrci uloženo. Dle názoru Rady však ale tyto rozporuplné úvahy vyvěrají právě ze skutečnosti, že správní orgán nebyl schopen dovodit, že faktická dodávka elektřiny a plynu vůči navrhovatelce byla ze strany odpůrce nadále možná a realizovatelná.

Podle názoru Rady je nicméně skutečným důvodem, proč prvostupňový orgán dospěl k podobným závěrům fakt, že se domnívá, že by konstatováním zániku závazku došlo z pohledu navrhovatelky ke zmaření možnosti domáhat se po odpůrci plnění, která vyplývají z porušení smlouvy (srov. formulaci obsaženou na str. 10 napadeného rozhodnutí: *„Pakliže by se správní orgán ztotožnil s výkladem odpůrce, tedy že by dle tohoto ustanovení zanikl závazkový vztah ex lege, znamenalo by to současně obecně zánik odpovědnosti původního dodavatele za porušení smlouvy a zásadní narušení příslušných nároků zákazníka odvozených z porušení sjednaných povinností na straně dodavatele, což podle názoru ERÚ není smyslem a účelem § 12a odst. 8 energetického zákona.“*; či na str. 11: *„Je odpovědností odpůrce, aby závazky dodávky elektřiny a plynu ukončil příslušným právním jednáním, případně aby snášel odpovědnost za jejich nedodržení, pokud se zákazník bude dovolávat povinnosti náhrady škody podle § 2913 občanského zákoníku.“*). Tyto závěry jsou však nejenže chybné, nýbrž pro meritorní rozhodnutí i nepodstatné, neboť Energetický regulační úřad výrokem rozhodoval toliko o tom, zda je odpůrce povinen dodávat elektřinu a plyn navrhovatelce, nikoli zda navrhovatelka bude hypoteticky v té či oné situaci moci po odpůrci požadovat náhradu škody.

Správní orgán v tomto směru navíc zcela zřejmě mylně vychází z předpokladu, že následná nemožnost plnění je nezbytně spojena s *vis maior*, která představuje liberační důvod při odpovědnosti za škodu způsobenou porušením smluvní povinnosti (srov. § 2913 odst. 2 občanského zákoníku: *„Povinnosti k náhradě se škůdce zproští, prokáže-li že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli. Překážka vzniklá ze škůdcových osobních poměrů nebo vzniklá až v době, kdy byl škůdce s plněním smluvené povinnosti v prodlení, ani překážka, kterou byl škůdce povinen podle smlouvy překonat, ho však povinnosti k náhradě nezproští.“*). Nemožnost plnění je však kategorií objektivní, tedy splnění závazku není objektivně možné, což ovšem neznamená, že k tomuto stavu nemohlo dojít z důvodů přičitatelných pouze jedné smluvní straně. V takovém případě pak také nelze vyloučit, že smluvní strana, k jejímuž prospěchu mělo být plněno, je nesplněním povinnosti

poškozena. Je proto nezbytné rozlišovat, zda má nemožnost plnění původ právě v jednání smluvní strany nebo jde o následek vyšší moci. Pokud nemožnost způsobila svým jednáním jedna ze smluvních stran, bude odpovídat za způsobenou škodu. Pokud k nemožnosti plnění došlo v důsledku vyšší moci, pak teprve bude dán liberační důvod (srov. podobně Šilhán, J., In: Občanský zákoník V. Závazkové práv. Obecná část (§ 1721 – 2054), Praha : C. H. Beck, s. 1219-1230). Aniž by jakkoli Rada předjímal řešení této otázky, pak v posuzovaném případě, pokud odpůrce neschopnost plnit své závazky zapříčinil sám např. svou špatnou obchodní strategií, nelze jakýmkoli způsobem zpochybňovat možnost navrhovatelky domáhat se náhrady škody.

Konečně námitka absence právního zájmu zjevně spočívá v nepochopení celé problematiky ze strany odpůrce. Posuzování naléhavého právního zájmu připadá do úvahy ohledně návrhů znějících na určení, kdy se navrhovatel nedomáhá uložení určité vykonatelné povinnosti, nýbrž pouze deklarování určitého právního stavu. Komentářová literatura, na kterou se navrhovatel odkazuje, se ostatně věnuje právě této otázce, navrhovatel tedy příslušnou pasáž pouze vytrhl z celkového kontextu. Jeho úvahy jsou nesprávné, představa, že by se prokazoval naléhavý právní zájem u návrhů znějících na plnění, postrádá jakoukoli logiku, ostatně právní zájem u žalob znějících na plnění se předpokládá i v rámci civilního procesu, zásadně jej není třeba dokládat.

Co se týče argumentů navrhovatelky v podání doručeném správnímu orgánu dne 14. července 2022, Rada v první řadě konstatuje, že pokud držitel licence písemně požádá o zrušení licence, Energetický regulační úřad licenci zrušit musí [viz § 10 odst. 2 písm. d) energetického zákona], a to zvláště za předpokladu, že se jedná o činnosti, které nejsou vykonávány ve veřejném zájmu (viz § 3 odst. 2 energetického zákona). V tomto ohledu tak není rozhodující, zda žádost odpůrce o zrušení licence byla účelová, Energetický regulační úřad o zrušení licencí rozhodnout musel. To však ve vztahu k předmětu sporu nic nemění, jak bylo uvedeno výše. I bez zrušení licencí nemohlo být ve vztahu k odpůrci rozhodnuto o tom, že je povinen předmětné právní vztahy vzniklé na základě smluv uzavřených s navrhovatelkou plnit, neboť nástupem režimu DPI fakticky závazek již plnit nemohl. Jak bylo rovněž uvedeno, tato skutečnost však nemá žádný vliv na možnost navrhovatelky domáhat se po odpůrci náhrady škody, která jí tímto mohla vzniknout. Předmětem sporu (alespoň té části, která je projednávána odvolacím orgánem) však byla toliko otázka, zda je povinen odpůrce obnovit dodávky elektřiny a plynu v souladu s uzavřenými smlouvami. Námitka o zániku právních vztahů ex lege již byla podrobně vypořádána výše. Pokud pak navrhovatelka nebyla zákaznicí odpůrce v době rozhodování o zrušení jeho licencí, nebylo povinností odpůrce ji vyrozumět o zamýšleném ukončení činnosti podle § 10 odst. 6 energetického zákona, jak navrhovatelka namítala. Stejně tak je nutné odmítnout i námitku navrhovatelky, že skutečnost zrušení licencí odpůrce je nepřípustnou novotou. Ustanovení § 82 odst. 4 správního řádu sice obsahuje koncentrační zásadu, která se ovšem vztahuje pouze k novým skutečnostem a návrhům na provedení nových důkazů, které účastník nemohl uplatnit dříve. Ke zrušení licencí odpůrce však došlo až po vydání napadeného rozhodnutí. Zrušení licencí nicméně nebylo pro rozhodnutí věci zásadní, pouze se jedná o další argument, který potvrzuje závěry Rady obsažené v tomto rozhodnutí. Navrhovatelce tak nebylo možné vyhovět v jejím požadavku, aby Rada k těmto novým skutečnostem nepřihlížela.

K námitce navrhovatelky ohledně újmy, která by jí změnou rozhodnutí vznikla, je třeba odkázat na § 90 odst. 1 písm. c) správního řádu, kde je tato újma definována jako možná újma z důvodu ztráty možnosti odvolat se. Tuto újmu však nelze vykládat formalisticky, neboť by v podstatě nikdy nemohlo dojít ke změně prvostupňového rozhodnutí, ačkoliv změna rozhodnutí je preferovaný způsob vyřízení odvolání/rozkladu, ale je ji nutno vyložit jako újmu, která by jednomu z účastníků řízení mohla vzniknout tím, že odvolací orgán rozhodne překvapivě, aniž by se k tomu tento účastník řízení mohl vyjádřit nebo navrhnout důkazy (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. prosince 2018, č. j. 6 As 286/2018-34). Odvolací orgán však účastníkům řízení svůj právní názor na danou situaci dopředu sdělil a umožnil jim se k tomu vyjádřit v poskytnuté přiměřené lhůtě. V tomto ohledu tak nemůže navrhovatelce vzniknout žádná újma, neboť újmu nemůže být samo o sobě ani rozhodnutí změněné v její neprospěch, pokud Rada v řízení mohla vycházet z již provedených důkazů (tj. nebylo třeba doplňovat dokazování) a pouze přijala odlišný právní názor oproti prvostupňovému orgánu, který dopředu avizovala. Co se týče tvrzených průtahů řízení, správní řád navrhovatelce v § 80 poskytuje možnosti, které při shledané nečinnosti správního orgánu mohla uplatnit, na meritorní posouzení věci to však nemá žádný vliv.

K novému návrhu navrhovatelky na přiznání náhrady škody vzniklé rozdílem ceníkových cen a náhrad za nedodržení standardů kvality dodávek elektřiny a plynu v celkové výši 35 000 Kč Rada konstatuje, že podle § 41 odst. 8 správního řádu lze požádat o povolení změny obsahu podání, kam spadá i rozšíření návrhu, pouze do vydání rozhodnutí. Uvedené představuje princip, podle něhož má správní řízení v zásadě proběhnout na prvním stupni, nicméně navrhovatelka v rámci sporu přináší zcela nový návrh, novou argumentaci a nové důkazy, přičemž nelze takto řízení rozšiřovat ve fázi odvolacího řízení. Nadto musí Rada zdůraznit, že rozhodování o náhradě škody nespadá do věcné příslušnosti Energetického regulačního úřadu, když se nejedná o plnění povinnosti ze smlouvy [§ 17 odst. 7 písm. e) bodu 1. energetického zákona], ale o povinnost vzniklou z porušení smluvní povinnosti, což je třeba důsledně odlišovat, přičemž Energetický regulační úřad může rozhodovat pouze o tom, co je mu svěřeno zákonem. Stejně tak Energetický regulační úřad není oprávněn rozhodovat ani o náhradách za nedodržení standardů kvality dodávek elektřiny a plynu, když tato jeho kompetence byla zrušena s účinností od 1. ledna 2016 [srov. § 17 odst. 7 písm. e) bod 3. energetického zákona, ve znění účinném do 31. prosince 2015]. Navrhovatelce v tomto není odepřena právní ochrana a svých práv se účinně domáhat může, nikoli však před Energetickým regulačním úřadem, ale musí se se svým nárokem obrátit na občanskoprávní soud.

V. Závěr

Při přezkumu rozhodnutí Energetického regulačního úřadu v rozsahu podle § 89 odst. 2 a § 141 odst. 9 správního řádu Rada jako odvolací správní orgán vzhledem k výše uvedenému dospěla k závěru, že napadené rozhodnutí není správné a při zjištěných skutečnostech není možné za žádných okolností navrhovatelčinu návrhu vyhovět. Rada proto s ohledem na procesní ekonomii rozhodla procesně preferovaným způsobem, když v souladu s § 90 odst. 1 písm. c) napadené rozhodnutí změnila, a to tak, že návrh navrhovatelky zamítla.

Vzhledem k tomu, že zamítavým výrokem není žádné ze stran ukládána povinnost a že účastníci řízení byli s odlišným posouzením věci ze strany Rady seznámeni v rámci poskytnuté možnosti vyjádřit se k podkladům rozhodnutí podle § 36 odst. 3 správního řádu,

nehrozí tím ani jednomu z účastníků řízení újma z důvodu ztráty možnosti odvolat se. Účastníci řízení měli možnost se k odlišnému právnímu názoru na věc ze strany odvolacího správního orgánu vyjádřit, případně doplnit dokazování, vydané rozhodnutí tak není pro účastníky řízení překvapivé.

Poučení o opravném prostředku:

Proti tomuto rozhodnutí nelze podle § 91 odst. 1 ve spojení s § 152 odst. 5 správního řádu dále podat rozklad.

Ing. Stanislav Trávníček, Ph.D.
předseda Rady Energetického regulačního úřadu

Obdrží:

██████████, prostřednictvím Ing. ██████████
Kolibřík Energie a.s., prostřednictvím Mgr. Marka Dolečka